

ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

УДК 37.091.313(091)(4/9)

DOI 10.31494/2412-9208-2023-1-2-11-16

RETROSPECTIVE ANALYSIS OF THE PROBLEM OF THE
DEVELOPMENT OF PROJECT TECHNOLOGIES IN DOMESTIC
AND FOREIGN EDUCATION OF THE 20TH CENTURY

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ
ПРОЄКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНІЙ
ПЕДАГОГІЦІ ХХ СТОЛІТТЯ

Oksana KUDRIA,

PhD in Pedagogy, Associate
Professor

pnpu174@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-4602-9883>

Poltava V. G. Korolenko National
Pedagogical University,

Оксана КУДРЯ,

кандидат педагогічних наук,
доцент

Полтавський національний
педагогічний університету імені
В. Г. Короленка,

✉ 2, Ostrogradski Street, Poltava,
36000, Ukraine

✉ вул. Остроградського, 2,
м. Полтава, 36000, Україна

Original manuscript received: April 19, 2023

Revised manuscript accepted: August 04, 2023

ABSTRACT

The article determines the relevance of the problem of using project technologies in the educational sphere. It is noted that it is the project method that allows the teacher to focus on the individual needs of students, to create conditions for the development of creativity and innovative thinking.

Attention is focused on the fact that the project method began to be actively used in education in the 20th century. This method has been used as an effective teaching method. In the USA, its use was initiated by D. Dewey, W. Kilpatrick and E. Collings. The ideas of organizing education based on the principles of freedom, independence and cooperation are presented in the pedagogical studies of H. Parkhurst. The teacher developed a laboratory method and implemented it in school practice. The use of elements of the project method in the 20s and 30s of the 20th century was carried out in experimental schools in Europe.

It is noted that the use of the project method in Ukraine began in the 20s of the last century and was associated with the names of prominent Ukrainian teachers – S. Rusova, A. Makarenko, and in the 1950s and 1960s – V. Sukhomlynskyi. Their pedagogical activity is related to the project activity of pupils in educational work and ideas of pedagogical design.

A conclusion was made about the use of design technology in the educational process, which is related to educational design and pedagogical design. Project method in 20th century education. used to improve the quality of education and upbringing of children, to bring the content of education closer to the realities of life, to form the

younger generation's ability to use the acquired knowledge in practical situations. Student education was organized on the principles of freedom, independence and cooperation. Teachers also used the project method for the purpose of creative development of students. And pedagogical design was connected with creative pedagogical work and personality design.

The issue of the use of design technologies in modern technological education, which are related to educational and pedagogical design in institutions of general secondary education, requires further scientific research. It is also necessary to study the issue of effective training of future teachers of technology and professional activity.

Keywords: *project technologies, project method, educational design, pedagogical design, project-technological activity.*

Вступ. У сучасному світі, де знання та технології швидко змінюються, саме проєктні технології в освіті є важливим інструментом розвитку професіоналів, які зможуть швидко адаптуватися та вирішувати складні проблеми.

Використання в освітньому процесі методу проєктів передбачає роботу школярів над певним проєктом, дозволяючи учням займатися реальними проблемами та завданнями, розвивати навички роботи в команді, вчитися самостійності та відповідальності. Саме метод проєктів надає можливість вчителю зосередитися на індивідуальних потребах учнів, створювати умови для розвитку в них навичок самостійності, креативності та інноваційного мислення; формує комунікативні та лідерські якості.

Важливою перевагою використання методу проєктів є можливість забезпечити більш якісний процес навчання. Учні не просто отримують теоретичні знання, а й застосовують їх у практичних завданнях. Це допомагає ефективно підготувати шкільну молодь до реальних життєвих ситуацій.

Аналіз досліджень і публікацій. Значний інтерес у дослідженні окресленого питання становлять праці зарубіжних педагогів Д. Дьюї, У. Кілпатрика, Е. Коллінгса та вітчизняних – С. Русової, А. Макаренка, В. Сухомлинського та ін.

Особливості використання методу проєктів у вітчизняній та зарубіжній педагогіці відображено в публікаціях науковців: І. Ветрової, Л. Довгополої, О. Огієнко, О. Коберника, С. Маслової, І. Мельниченко, І. Оніщук та ін.

Особливості використання методу проєктів на уроках трудового навчання (технічні та обслуговуючі види праці) досліджували В. Бербец, О. Коберник, В. Сидоренко, С. Ящук, М. Янцур та ін.

Метою статті є аналіз вітчизняного та зарубіжного педагогічного досвіду використання проєктних технологій у ретроспективному аспекті.

Методи та методики дослідження. У процесі написання статті були використані теоретичні методи: аналіз науково-педагогічних джерел, систематизація й узагальнення даних.

Результати та дискусії. Проєктні технології пов'язані, у першу чергу, з методом проєктів. Ще на початку ХХ століття цей метод був

описаний Джоном Дьюї як «метод проблем». У праці Джона та Евелін Дьюї «Школи майбутнього» пропагувалася ідея «навчання через дію» та проблемно-орієнтованого навчання, відзначалася важливість формування умінь використовувати отримані знання в практичних ситуаціях реального життя [8].

У подальшому «метод проблем» був обґрунтований під терміном «метод проєктів» У. Кілпатриком, Е. Коллінгсом. У праці «Метод проєктів. Використання цілеспрямованої дії в навчально-виховному процесі» У. Кілпатриком цей метод визначається як планування цілеспрямованої діяльності у зв'язку з вирішенням певного навчального завдання в реальній життєвій обстановці [9:3-5]. У праці «Основи методу» ним виділяються такі види проєктів: виробничий проєкт, споживчий проєкт, проєкт вирішення проблем, проєкт спеціалізації [10].

Вивчав метод проєктів і послідовник Д. Дьюї професор Е. Коллінгс. Він поділяв їх на такі види: екскурсійні, конструктивні, проєкти-розповіді та ігрові. Починаючи з 1917 року, учені разом проводили педагогічні експерименти в школах із застосування методу проєктів, які показали його переваги у порівнянні з традиційними.

Дотичними до ідеї організації навчання на принципах свободи, самостійності та співробітництва були педагогічні дослідження, які здійснила Х. Паркхерст. Реалізація її власних ідей з 1916 р. була пов'язана з розробкою лабораторного методу, який уперше був нею впроваджений у 1918 році на базі школи в м. Дальтон, США. В умовах створених предметних лабораторій кожен школяр навчався відповідно до власної індивідуальної програми, самостійно визначався з темпом вивчення річного об'єму навчального матеріалу [11].

Використання елементів методу проєктів у 20-30-х роках ХХ століття в експериментальних школах Європи (Англія – «Нова школа», Франція – «Школа успіху і радості», Бельгія – школа «Ермітаж») було достатньо широким. Але вже з кінця 30-х років і майже до кінця 50-х хвиля зацікавлення методом проєктів спадає.

В Україні використання методу проєктів розпочалося із 20-х років минулого століття. Підтвердження ефективності впровадження методу проєктів знаходимо працях українських педагогів С. Русової, А. Макаренка.

Потрібно відмітити, що розуміння сутності проєктного навчання у вітчизняній і зарубіжній педагогіці було різним. На відміну від американських українські педагоги цей метод використовували задля вирішення проблеми творчого розвитку особистості, пошуку нових шляхів підготовки її до життя та трудової діяльності. Наприклад, С. Русова відзначала в праці «Нова школа», що головною метою школи є заохочення дитини до виявлення творчої самостійності дитини [5:208].

А. Макаренко проєктну діяльність пов'язував із виробничою працею. Але педагогічна діяльність А. Макаренка в контексті досліджуваного питання більшою мірою стосувалася педагогічного

проектування, спрямованого на розвиток особистості. Ним здійснювалося програмування загальних та індивідуальних цілей, що пов'язувалися із вихованням індивідуальних якостей особистості [2:20].

Наприкінці 30-х років почали висловлюватися думки щодо перебільшеної ефективності методу проєктів. Його використання передбачало органічне поєднання теорії та практики, але замість цього відбувалося поверхнєве безсистемне нагромадження інформації та формувалися вузькі практичні навички. У 1931 року проведення занять з учнями за методом проєктів було під забороною.

50-60 роки ХХ ст. характеризуються початком наступної хвилі підвищеного інтересу до методу проєктів. Дослідники І. Ветрова [1], Б. Мельниченко [3] пов'язують розвиток методу проєктів із впровадженням в освітній сфері США моделей навчання «Індивідуальне навчання» (Пітсбурзький університет, 60-ті рр.) та «Школа майбутнього» (Оклефський коледж, Пітсбург; коледж Ітон Ереа та ін., 60-70-ті рр.), а також створенням перших альтернативних шкіл, відкритих шкіл (70-80-ті рр.), впровадженням проєкту спільного або кооперативного навчання (університети штатів Балтімора, Міннесота та Каліфорнія, 80-90-ті рр.)

Щодо вітчизняних педагогів, то саме в наукових працях В. Сухомлинського знаходимо ідеї педагогічного проєктування – думки про важливість творчої праці, яка за своєю суттю, згідно з його зауваженнями, є наближеною до наукового дослідження. Крім того, визначним українським педагогом пропагується ще одна ідея – «знання в дії», тобто формування в учнів знань через працю, що відповідає проєктному навчанню [6; 7].

Повернення до методу проєктів у вітчизняній педагогіці відбулося наприкінці ХХ століття. Найтіснішим чином це було пов'язано з технологічною освітньою галуззю і пілотним впровадженням проєктно-технологічної системи трудового навчання, на засадах якої передбачалася побудова освітнього процесу й організація діяльності учнів на уроках трудового навчання як проєктно-технологічної. На початку ХХІ ст. активно займалися питаннями проєктного навчання В. Бербец, О. Коберник, В. Сидоренко, С. Ящук, М. Янцур та ін.

Висновки. Таким чином, як показав аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду використання проєктних технологій в освітньому процесі, то вони пов'язані із навчальним проєктуванням та педагогічним проєктуванням. У ХХ ст. метод проєктів використовували для покращення якості освіти та виховання дітей, наближеності змісту освіти до реалій життя, формуванню в підростаючого покоління умінь використовувати отримані знання в практичних ситуаціях. Навчання учнів організовувалося на принципах свободи, самостійності та співробітництва. Педагоги використовували метод проєктів і з метою творчого розвитку учнів. Саме в середині ХХ століття були закладені основні поняття теорії і практики методу проєктів. Також у цей період

було започатковано педагогічне проектування, пов'язане з творчою педагогічною працею та проектуванням особистості.

Подальших наукових розвідок потребує питання використання проектних технологій у сучасній технологічній освіті, пов'язаних із навчальним та педагогічним проектуванням у закладах загальної середньої освіти, а також проектних технологій, що можуть бути використані у вищих навчальних закладах для ефективної підготовки майбутніх учителів технологій до професійної діяльності.

Література

1. Ветрова І. М. Розвиток альтернативної середньої освіти у США (друга половина ХХ століття) : автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки». Київ, 2008. 20 с.
2. Карпенчук С. Г. Педагогічна технологія А. С. Макаренка в контексті сучасної педагогіки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки». Київ, 2003. 42 с.
3. Мельниченко Б. Метод проектів за рубежом: минуле і сучасне. *Метод проектів: традиції, перспективи, життєві результати. Практико-зорієнтований збірник*. Київ : Департамент, 2003. С. 133–136.
4. Проектне навчання: коротко про головне. URL : <https://nus.org.ua/view/proektne-navchannya-kоротko-pro-golovne/> (дата звернення: 12.04.2023)
5. Русова С. Вибрані педагогічні твори. Київ : Освіта, 1996. 304 с.
6. Сухомлинський В. О. Сто порад учителям. *Вибрані твори : В 5 т.* Київ : Рад. школа, 1976. Т. 2. С. 417–654.
7. Сухомлинський В. О. Розмова з молодим директором. *Вибрані твори: В 5 т.* Київ : Рад. школа, 1977. Т. 4. С. 417–638.
8. Dewey J., Dewey E. *Schools of to-morrow*. Dutton, 1915. 316 p.
9. Kilpatrick W. H. The Project Method. The Use of Purposeful Act in the Educative Process. Eleventh Impress. Published by Teachers College Columbia University, New York City, 1929. 18 p.
10. Kilpatrick W. H. Foundations of Method. Informal Talks on Teaching. New York. NY : The MacMillan Company, 1929. 383 p.
11. Parkhurst H. Education on the Dalton plan. New York : E.P. Dutton and Company, 1922. 323 p.

References

1. Vetrova, I. M. (2008). *Rozvytok alternatyvnoi serednoi osvity u SShA (druga polovyna XX stolittia)* [The development of alternative middle education in the USA (another half of the twentieth century)] (PhD Thesis). Kyiv. [in Ukrainian].
2. Karpenchuk, S. H. (2003). *Pedahohichna tekhnolohiia A. S. Makarenka v konteksti suchasnoi pedahohiky* [Pedagogical technology A. S. Makarenko in the context of modern pedagogy] (PhD Thesis). Kyiv. [in Ukrainian].
3. Melnychenko, B. (2003). *Metod proektiv za rubezhem: mynule i suchasne* [The method of projects abroad: past and present]. *Metod proektiv: tradytsii, perspektivy, zhyttievi rezultaty – Project method: traditions, perspectives, life results. Praktyko zoriientovanyi zbirnyk*. Kyiv : Departament, 133–136. [in Ukrainian].
4. *Proektne navchannia: korotko pro holovne* [Project-based learning: a brief summary of the main points]. Retrieved from : <https://nus.org.ua/view/proektne-navchannya-kоротko-pro-golovne/> [in Ukrainian].

5. Rusova, S. (1996). *Vybrani pedahohichni tvory* [Selected pedagogical works]. Kyiv : Osvita [in Ukrainian].
6. Sukhomlynskyi, V. O. (1976) *Sto porad uchytelvi* [One hundred tips for the teacher]. *Vybrani tvory: v 5 t.* – Selected works. Kyiv : Rad. shkola, T. 2, 417–654. [in Ukrainian].
7. Sukhomlynskyi, V. O. (1977). *Rozмова z molodym dyrektorom* [A conversation with a young director]. *Vybrani tvory : V 5 t.* – Selected works. Kyiv : Rad. shkola, T. 4, 417–638. [in Ukrainian].
8. Dewey, J., Dewey, E. (1915). *Schools of to-morrow*. Dutton. [in English].
9. Kilpatrick, W. H.(1929). *The Project Method. The Use of Purposeful Act in the Educative Process. Eleventh Impress*. Published by Teachers College Columbia University, New York City [in English].
10. Kilpatrick, W. H. (1929). *Foundations of Method. Informal Talks on Teaching*. New York : The MacMillan Company [in English].
11. Parkhurst H. (1922). *Education on the Dalton plan*. New York : E.P. Dutton and Company. [in English].

АНОТАЦІЯ

У статті визначається актуальність проблеми використанням проєктних технологій в освітній сфері. Зауважується, що саме метод проєктів надає можливість учителів зосередитися на індивідуальних потребах учнів, створювати умови для розвитку їхньої креативності та інноваційного мислення.

Акцентовано увагу на тому, що у ХХ столітті в освіті активно розпочало використовуватися проєктування як ефективний метод навчання. У США його використання було започатковано Д. Дьюї, У. Кілпатриком, Е. Коллінгсом. Ідеї організації навчання на принципах свободи, самостійності та співробітництва представлені в педагогічних дослідженнях Х. Паркхерст та впроваджені в практику школи як лабораторний метод. Використання елементів методу проєктів у 20-30-х роках ХХ століття було здійснено в експериментальних школах Європи.

Зауважується, що в Україні використання методу проєктів розпочалося із 20-х років минулого століття і пов'язувалося з іменами видатних українських педагогів С. Русової, А. Макаренка, а у 50-60 рр. – В. Сухомлинським. У їх педагогічній діяльності відображено не лише ідеї, пов'язані із проєктною діяльністю учнів у навчальній роботі, але і з педагогічним проєктуванням.

Зроблено висновок стосовно того, що використання проєктних технологій в освітньому процесі пов'язано із навчальним проєктуванням та педагогічним проєктуванням. Метод проєктів в освіті ХХ ст. використовували для покращення якості освіти та виховання дітей, наближеності змісту освіти до реалій життя, формування в підростаючого покоління умінь використовувати отримані знання в практичних ситуаціях. Навчання учнів організовувалося на принципах свободи, самостійності та співробітництва. Педагоги впроваджували метод проєктів і з метою творчого розвитку учнів. А педагогічне проєктування було пов'язане з творчою педагогічною працею та проєктуванням особистості.

Подальших наукових розвідок потребує питання використання проєктних технологій у сучасній технологічній освіті, зокрема пов'язаних із навчальним та педагогічним проєктуванням у закладах загальної середньої освіти, а також проєктних технологій, що можуть бути використані у закладах вищої освіти для ефективної підготовки майбутніх вчителів технологій то професійної діяльності.

Ключові слова: проєктні технології, метод проєктів, навчальне проєктування, педагогічне проєктування, проєктно-технологічна діяльність.